

FUTUROLÓGIA A FUTUROLOGICKÉ MYSLENIE V ČESKOSLOVENSKU

Ivan KLINEC

FUTUROLOGY AND FUTUROLOGICAL THINKING IN CZECHOSLOVAKIA

GLOBAL EXISTENTIAL RISKS 2018

ABSTRAKT

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia mal v Československu bohatú históriu. Záujem o budúcnosť bol spojený so snahami o konštituovanie futurologie ako vedného odboru. Napriek ideologickým obmedzeniam sa experti z Československa prezentovali na prvej svetovej futurologickej konferencii. Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989 ma predovšetkým podobu občianskej futurologie, rozvoja futurologickej metodológie a výučby na univerzitách.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: *futurologia, budúcnosť, futurologické myslenie*

ABSTRACT

The development of futurology and futurological thinking had a rich history in Czechoslovakia. Interest in the future was linked to efforts to set up futurology as a science. Despite ideological constraints, experts from Czechoslovakia presented themselves at the first world futurological conference. The development of futurology in Czechoslovakia after 1989 has mainly the form of civic futurology, the development of futurological methodology and teaching in universities.

KEY WORDS: *futurology, future, futurological thinking*

Úvod

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia mal v Československu bohatú históriu. Záujem o budúcnosť bol spojený so snahami o konštituovanie futurologie ako vedného odboru. Napriek ideologickým obmedzeniam sa experti z Československa v roku 1967 prezentovali na prvej svetovej futurologickej konferencii.

Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989 mal predovšetkým podobu občianskej futurologie, organizácie futurologických seminárov a konferencií, rozvoja futurologickej metodológie, vytvárania znalostnej základne futurologie, participácie na medzinárodných futurologických projektoch a výučby futurologie a prognostiky na univerzitách.

Tradície premýšľania o budúcnosti

Československo nadviazovalo na bohaté tradície premýšľania o budúcnosti. Veľký český mysliteľ a vizionár Ján Ámos Komenský (1592-1670) sa budúcnosťou zaoberal prakticky v každom svojom diele. Jeho hlavným zaujmom bola náprava človeka a spoločnosti. Jeho najvýznamnejším

dielom, v ktorom sa zaoberá budúcnosťou je Všeobecná porada o náprave vecí ľudských¹, kde predložil komplexnú predstavu ako zlepšiť spoločnosť a ako by mala spoločnosť vyzerat'. Ďalší veľký český mysliteľ Bernard Bolzano (1781-1848) publikoval svoju víziu budúcnosti v knihe O najlepšom štáte (1831)². Český filozof Augustín Smetana (1814-1851) sa zaoberal budúcnosťou v knihe Úvahy o budoucnosti lidstva (1903)³.

Predfuturologické myslenie v Československu do roku 1948

Československo tak ako svet malo svoje osobnosti, ktoré sa zaoberali budúcim vývojom a budúcnosťou ešte pred vznikom a rozmachom futurologického myslenia. V prvej Československej republike to boli napr. český podnikateľ a ekonóm Jan Antonín Baťa alebo český národohospodár Otto Schmidt.

Český podnikateľ a brat známeho podnikateľa Tomáša Baťu Jan Antonín Baťa vydal v roku 1937 v knižnej podobe svoju víziu rozvoja Československa, ktorú nazval Budujme stát pre 40000000 lidí⁴. Československo vtedy zahŕňalo aj územie Podkarpatskej Rusi. Baťova vízia rozvoja Československa je dodnes najkomplexnejšou víziou budúcnosti Československa, ktorá bola urobená a dodnes nebola prekonaná.

Český národohospodár Otto Schmidt v roku 1939 vydal knihu Národy na rozcestí (Populační štúdia)⁵, v ktorej sa zaoberal populačným vývojom a populačnými perspektívami.

Záujem o budúcnosť bola spojená taktiež s vydávaním prekladov kníh zaoberajúcich sa budúcnosťou. V roku 1933 bola publikovaná kniha esejí nazvaná Budúcnosť strojovej civilizácie, ktorú zostavil americký historik Charles A. Beard⁶, v roku 1939 vyšiel preklad knihy amerického vedca a publicistu Clifforda C. Furnasa Příštích sto let pokroku ve vědě⁷ a jeho ďalšej knihy Člověk musí jíst⁸, v roku 1947 vyšiel preklad knihy amerického filozofa, sociológa a historika Lewisa Mumforda Technika a civilizácia⁹ a v roku 1948 kniha amerického sociológa Pitrima Sorokina Kríza našeho věku¹⁰.

Rozvoj futurologie v Československu do roku 1989

Významným medzníkom rozvoja myslenia o budúcnosti bolo vypracovanie a následné publikovanie štúdie Civilizácia na rázcestí, ktorá dosiahla pomerne veľkú a prevažne pozitívnu medzinárodnú odozvu a je dodnes považovaná za klasické dielo futurologickej a prognostickej literatúry.

Civilizácia na rázcestí

V roku 1965 bola vytvorená 23 členná pracovná skupina pri Filozofickom ústave ČSAV pre vypracovanie štúdie zaoberajúcej sa spoločenskými a ľudskými súvislosťami vedeckotechnickej

¹Komenský, Ján Ámos (1992): Obecná porada o nápravě věcí lidských. De Rerum humana rum Emendatione. I., II., III., Svoboda, Praha, 1992

²Bolzano, Bernard: O nejlepší státě. Melantrich, Praha, 1949

³Smetana, Augustín (1903): Úvahy o budoucnosti lidstva. Obrat ve vývoji filosofického myšlení a jeho konečný cíl. Jan Laichter, Praha, 1903

⁴Baťa, Jan A. (1937): Budujme stát pro 40,000.000 lidí. Vydalo nakladatelství „Tisk“, Zlín, za redakce A. Cekoty k 1. máji 1937

⁵Schmidt, Otto (1939): Národy na rozcestí (Populační studie). Nakladatelství „Orbis“, Praha

⁶Budoucnost strojové civilizace. Vydal, předmluvou a doslovem opatřil Charles A. Beard. Symposion. Nákladem Ústředního dělnického knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený) v Praze II, Praha, 1933

⁷Furnas, Clifford C. (1939): Příštích sto let pokroku ve vědě. Kvasnička a Hampl, Praha, 1939, 447 str.

⁸Furnas, Clifford C., Furnasová, S.M. (1939): Člověk musí jíst. Historie boju o lidskou potravu. Nakladatelství Orbis, Praha XII, 1939, 224 str.

⁹Mumford, Lewis (1947): Technika a civilizace. Nakladatelství Práce, Praha

¹⁰Sorokin, Pitrim A. (1948): Krise našeho věku. Tiskařské a vydavatelské družstvo československého obchodnictva v Praze, Praha

revolúcie. Na jej čelo bol vymenovaný český filozof Radovan Richta a jedným zo zástupcov bol ďalší český filozof Ota Klein. Výsledky práce tejto pracovnej skupiny sa stali základom prvej československej publikácie zaoberajúcej sa budúcim vývojom spoločnosti a civilizácie.

V roku 1966 bola na základe výsledkov uvedenej pracovnej skupiny spracovaná a vydaná publikácia československého autorského kolektívu vedeného českým filozofom Radovanom Richtom nazvaná *Civilizácia na razcestí*¹¹, ktorá vyšla v troch vydaniach v českom jazyku a v jednom vydaní v slovenskom jazyku a bola preložená do viacerých cudzích jazykov¹².

V roku 1972 vydal Radovan Richta s kolektívom knižnú publikáciu v nemčine pod názvom *Technický pokrok a industriálna spoločnosť – Technische Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*¹³. Predhovor k tejto knihe napísal zakladateľ futurologie Ossip K. Flechtheim, ktorý ho nazval *Pražská jar a budúcnosť - Der Prager Fruhling und die Zukunft*¹⁴.

Československo na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii

Výťah z publikácie *Civilizácia na razcestí* spracovali štyria členovia autorského kolektívu tejto publikácie, a to Radovan Richta, Ota Klein, Bedřich Levčik a Irena Dubská a Bedřich Levčik ho predniesol ako referát na prvej medzinárodnej futurologickej konferencii v nórskom Oslo pod názvom *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution - Perspektíva vedecko-technickej revolúcie*¹⁵. Na konferencii sa z vtedajšieho Československa zúčastnili Ota Klein a Bedřich Levčik¹⁶. Tento referát bol neskôr publikovaný v knižnej publikácii príspevkov z konferencie *Mankind 2000*, ktorej editormi boli futurologovia Robert Jungk a Johan Galtung¹⁷.

Československá futurologická spoločnosť

V roku 1968 bola z podnetu Miloša Zemana v Prahe založená Futurologická spoločnosť (býva uvádzaná tiež ako Československá futurologická spoločnosť), ktorá vznikla z bývalého študentského futurologického klubu¹⁸. Táto bola koncom roku 1970 zrušená.

21. marca 1968 založili študenti Vysokej školy ekonomickej v Prahe Futurologický klub. 19. augusta vznikla z tohto klubu Futurologická spoločnosť ako kolektívny člen Socialistickej akadémie v Prahe. Prvým predsedom Futurologickej spoločnosti sa stal spolužiak Miloša Zemana a študent Vysokej

¹¹Richta Radovan a kolektív (1967): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Nakladatelství Svoboda, Praha, Richta Radovan a kolektív (1969): *Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce*. Svoboda, Praha, 1969, 420 str.

¹²Richta, Radovan (1969): *Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. International Arts and Sciences Press, Prague, 372 str., Richta Radovan (Hrsg.) (1971): *Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts*. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt, 427 str.

¹³Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein

¹⁴Flechtheim, Ossip K. (1972): *Der Prager Fruhling und die Zukunft*. Einleitung. In: Richta, Radovan und Kollektiv (1972): *Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft*. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein

¹⁵Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution*. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London, Klein, Ota (1969): *Perspektíva vedecko-technickej revolúcie (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčik a R.Richta)*. Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): *Životní styl a moderní civilizace*. Vydavatelství Symposium, Praha

¹⁶Levčik, Bedřich, Klein, Ota (1968): *Futurologický kongres v Oslo*. In: *Sociologický časopis* č.2/1968

¹⁷Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčik, Bedřich, Dubská, Irena (1969): *The Prospective of the Scientific and Technological Revolution*. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London

¹⁸Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: *Social Studies of Science*. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981, Potuček, Martin (2004): *3. Prognózy ve světe a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky*. Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia

školy ekonomickej Vladimír Opatrný¹⁹. Miloš Zeman vykonával funkciu podpredsedu a Ota Šulc bol vedeckým tajomníkom Futurologickej spoločnosti.

V septembri 1968 vydala táto Futurologická spoločnosť Deklaráciu Futurologickej spoločnosti (The Futurological Society – A Declaration)²⁰.

V tejto deklarácii boli vymenované aktivity, ktorým sa chcela Futurologická spoločnosť venovať:

- Organizácia prednáškového cyklu o futurologii pre širšie publikum. Postupné rozširovanie prednáškového programu na univerzitnej pôde.
- Organizácia heuristických diskusií a seminárov pre členov Futurologickej spoločnosti.
- Publikovanie periodických futurologických časopisov a kníh.
- Vytvorenie a vybudovanie informačného centra a futurologickej knižnice.
- Vypracovanie expertných správ a oponentúr dlhodobých projektov špecializovaných organizácií.
- Vypracovanie prvých návrhov a metodologických štúdií.
- Kontakt s medzinárodne prominentnými osobnosťami futurologickej vedy a vzájomná výmena informácií vrátane vypracovaných prognóz s futurologickými inštitúciami v rozvinutých priemyselných krajinách.²¹

V rámci Futurologickej spoločnosti mal pracovať stály tím, ktorý sa mal zaoberať základným výskumom na poli futurologie²². Úvodný materiál, ktorý bol spracovaný pre tento stály tím publikoval Miloš Zeman v roku 1969 v štvrtom čísle Filozofického časopisu pod názvom Futurologie a filosofie²³.

13. až 15. decembra 1968 sa konal v Kroměříži prvý celoštátny seminár českých a slovenských futuroológov, na ktorom bol prezentovaný materiál Československo 1985-2000, ktorý bol spracovaný pre túto konferenciu²⁴. Futurologická spoločnosť pripravovala vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely) v spolupráci s Výskumným ústavom priemyslu a stavebníctva a ministerstvom techniky²⁵.

V roku 1969 obhájil Miloš Zeman diplomovú prácu s názvom Futurologie a budúcnosť. Táto práca mala rozsah 500 strán.

Projekt dlhodobej prognózy Československo 1985-2000

Miloš Zeman v článku Futurologie a filosofie uvádza tri etapy vypracovania dlhodobej makroprognózy Československo 1985-2000, ktoré Futurologická spoločnosť zamýšľala realizovať²⁶:

- etapa – vypracovanie kolektívnej štúdie na tému Teoretické základy komplexných spoločenských projektov (futurologické simulačné modely)

¹⁹Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírom Opatrným. deník.cz, 8.3.2013

²⁰Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Köln, Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin, F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meeisenheim an Glan, 1968

²¹Tamtiež.

²²Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filozofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filozofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532

²³Tamtiež.

²⁴Tamtiež.

²⁵Tamtiež.

²⁶Tamtiež.

- etapa – pokus o historickú verifikáciu vypracovaného simulačného modelu tzv. predvídanie minulosti
- etapa – pokus o vypracovanie konkrétnej makroprognózy Československo 1985-2000, ktorá mala slúžiť ako oponentská alternatíva dlhodobého plánu.

Vydávanie futurologickej literatúry

V rokoch 1968 a 1969 vydal vtedajší člen a zakladateľ Československej futurologickej spoločnosti Miloš Zeman dva zväzky Futurologického zborníku²⁷, ktorý obsahoval informácie o zahraničných futurologických teóriách a konceptoch.

V roku 1969 vydal Miloš Zeman spolu s českým filozofom a prognostikom Otom Šulcom krátky 30-stranový Futurologický slovníček²⁸. Ota Šulc v roku 1970 vydal publikáciu prezentujúcu názory na futurologiu vo svete a v Československu pod názvom Problémy výskumu budúcnosti – Názory na futurologiu ve svete a u nás²⁹.

Futurologia a prognostika medzi rokmi 1970 až 1989

Sportpropag – Oddelenie komplexného prognózovania

Od roku 1971 sa rozvoju prognostických modelov a metód venovala organizácia Sportpropag, kde bolo zriadené Oddelenie komplexného prognózovania. Český prognostik a futuroológ Miloš Zeman v rámci tohto oddelenia rozvíjal metódu Komplexného prognostického modelovania KPM, ktorej vytvorenie bolo inšpirované systémovou dynamikou Jaya Forrestera. Metóda KPM bola popísaná v roku 1981 v publikácii Modelování společenských systémů metodou KPM, ktorej autormi bol Vladimír Fajfr, Fedor Gál, Martin Potuček a Miloš Zeman³⁰.

V roku 1983 bol Oddelením komplexného prognózovania Sportpropagu vydaný zborník článkov o metodológii výskumu budúcnosti pod názvom Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti³¹. Editorom zborníku bol český sociológ Miroslav Flek³².

Vydávanie futurologickej a prognostickej literatúry

Český prognostik Ota Šulc vydal dve knižné publikácie slovníkového charakteru, ktoré boli venované prognostike. Prvou bola Abeceda prognostiky³³, ktorú vydal v roku 1976. V roku 1987 potom vydal knihu Prognostika od A do Z³⁴. V roku 1989 vydal Ota Šulc ešte publikáciu Informace v prognostické činnosti³⁵, ktorá obsahovala stručný úvod do prognostiky.

Ukážky z diela zakladateľa futurologie Ossipa K. Flechtheima obsahovala publikácia z roku 1974 zameraná na kritiku futurologie Kritika buržoazní futurologie³⁶, ktorej autorom bol právnik Viktor Knapp. Ide o jediný preklad textov Ossipa K. Flechtheima do českého jazyka.

²⁷ Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Praha, Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Praha

²⁸ Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): Futurologický slovníček. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna

²⁹ Šulc, Ota (1970): Problémy výzkumu budoucnosti. Názory na futurologii ve svete a u nás. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení

³⁰ Fajfr, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddelení komplexního modelování. Sportpropag

³¹ Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevyrobní sféry". Praha : Sportpropag. Oddělení komplexního modelování

³² Tamtiež.

³³ Šulc, Ota (1976): Abeceda prognostiky. SNTL, Praha

³⁴ Šulc, Ota (1987): Prognostika od A do Z. SNTL, Praha

³⁵ Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

³⁶ Knapp, Viktor (1974): Kritika buržoazní futurologie. Marxistický rozbor buržoazní futurologie v pojetí jeho zakladatele Ossipa K. Flechtheima a ukážka z kritizovaného díla. Ústav státu a práva, Praha, 1974, 143 str.

V roku 1975 bol vydaný Výskumným ústavom kultúry a verejnej mienky v Bratislave zborník prekladov Metódy prognostiky³⁷, ktorý podával prehľad najpoužívanejších metód prognózovania.

Futurologické aktivity odbornej sekcie pre prognostiku Komitétu pre vedecké riadenie ČSVTS

Futuroológia bola v rokoch 1984 až 1989 rozvíjaná v rámci odbornej sekcie pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, ktorá pravidelne usporiadavala semináre s tematikou budúcnosti.

V rokoch 1987 až 1989 táto sekcia vydávala tiež spravodaj s názvom Prognostika - Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akci³⁸. Spolu vyšlo 7 čísiel tohto spravodaja.

Pod hlavičkou Domu techniky ČSVTS v Prahe bolo v rokoch 1986, 1988 a 1990 publikovaných niekoľko ročníkov zborníku Aktuální problémy prognostiky³⁹, ktoré obsahovali referáty prednesené na rovnomených seminároch organizovaných v Dome techniky ČSVTS v Prahe. Viacerí českí a slovenskí autori ako Vladimír Faifř⁴⁰, Pavol Frič⁴¹, Fedor Gál⁴², Ota Klein⁴³, Martin Potuček⁴⁴, Radovan Richta⁴⁵, Ota Šulc⁴⁶ alebo Miloš Zeman⁴⁷ publikovali odborné články, v ktorých sa zaoberali prognostikou, futurologiou, metódami prognózovania alebo problémami spojenými s budúcnosťou v svetových futurologických časopisoch ako Futures, World Futures – Journal of General Evolution, Technological Forecasting and Social Change, v iných zahraničných časopisoch najmä spoločenskovedného charakteru alebo v českých a slovenských časopisoch.

³⁷ Metódy prognostiky. (Zborník prekladov). Preložené z knihy „Curs de prognoza“, Bukurešť, CIDSP. Kultúra v zahraničí. Ročník XXI, č.3. Výskumný ústav kultúry a verejnej mienky, Bratislava, 1975

³⁸ Prognostika. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akci. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha

³⁹ Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermína (redaktori) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv autoru. Praha: Dum techniky ČSVTS, Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátů). Úvod František Petrášek. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1988, Aktuální problémy prognostiky'90. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1990

⁴⁰ Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984

⁴¹ Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989

⁴² Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987, Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989

⁴³ Klein, Ota (1966): Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice). In: Sociologický časopis č. 2 / 1966, Klein, Ota (1969): Krize emocionality. In: Sociologický časopis č.2 / 1969

⁴⁴ Potuček, Martin (1980): Zobrazení cílu v modelech systémové dynamiky. In: Ekonomicko-matematický obzor č.16/1980, Československá akademie věd, Praha, Potuček, Martin (1983): Dialog o zobrazení příčin a cílu v prognostickém modelování. In: Ekonomicko-matematický obzor č.1/1983, Československá akademie věd, Praha, Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin (1984): Forecasting Modelling by means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, Potuček, Martin (1988): A teleonomic explanatory scheme. In: World Futures. Journal of General Evolution, Volume 25, Issue 3 and 4, August 1988

⁴⁵ Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966, Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968, Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969

⁴⁶ Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969, Šulc, Ota (1973): Futures research in Czechoslovakia. In: Futures. Volume 5, Issue 6, December 1973, Šulc, Ota (1986): Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in the process of national science policy making. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 30, Issue 3, November 1986

⁴⁷ Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969, Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6, Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992

Prognóza Československo 2000

V 70-ych rokoch bola vypracovaná dlhodobá prognóza Československo 2000 – prognóza vývoja československej spoločnosti. Túto prognózu vypracoval tím pod vedením Radovana Richtu⁴⁸. Táto prognóza nebola verejne publikovaná. Ota Šulc uvádza, že bola vydaná v roku 1980 v ČSAV prognóza pod názvom Československo 2000 – prognóza vývoja socialistickej spoločnosti do roku 2000^{49,50}.

Rozvoj futurologie v Československu po roku 1989

V roku 1990 bola založená Občianská futurologická spoločnosť OFS so sídlom v Prahe a v Bratislave bola v tom istom roku založená slovenská pobočka tejto spoločnosti. Vo februári roku 1993 bola v Bratislave založená Občianska futurologická spoločnosť na Slovensku, ktorá vznikla zo slovenskej pobočky OFS a, ktorá bola neskôr premenovaná na Futurologickú spoločnosť na Slovensku FSS. Táto fungovala ako Sekcia Slovenského komitétu pre vedecké riadenie pri Zväze vedeckotechnických spoločností. Na Slovensku sa nepodarilo konštituovať nezávislú samostatnú futurologickú spoločnosť. FSS ako odborná sekcia pravidelne usporiadavala semináre a konferencie na tému budúcnosti. V roku 1996 vydala FSS almanach Futurologickej spoločnosti na Slovensku s názvom Civilizácia a budúcnosť, ktorý obsahoval prednesené príspevky na seminároch FSS a predtým OFS Bratislava v rokoch 1990 až 1996⁵¹.

Občianska futurologická spoločnosť a občianska futurologia

Prvé členské zhromaždenie Občianskej futurologickej spoločnosti OFS, ktoré sa konalo v Prahe 6. júna 1990 zvolal prípravný výbor. OFS bola právne zaregistrovaná 29. 6. 1990. OFS bola ustanovená ako nezávislá, nezisková a dobrovoľná organizácia s cieľom kultivácie predvídateľného myslenia a koncipovania a riešenia problémov budúcnosti. Stanovy OFS boli aktualizované 15. 2. 1996 členským zhromaždením OFS.

Predsedom Občianskej futurologickej spoločnosti bol od jej založenia český futuroológ, prognostik a ekonóm František Petrášek, ktorý sa futurologii dlhodobo venoval, vydal množstvo odborných textov a publikácií futurologického zamerania⁵². V roku 2009 vydal rozsiahlu monografiu venovanú futurologii, ktorú nazval Futurologická studia⁵³.

⁴⁸Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017

⁴⁹Československo 2000 – prognóza vývoje socialistickej spoločnosti do roku 2000. ČSAV, Praha, 1980 – uvedené v Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

⁵⁰Šulc, Ota (1989): Informace v prognostické činnosti. UVTEI, Praha

⁵¹Klinec, Ivan, Majtán, Michal (editori) (1996): Civilizácia a budúcnosť. Almanach FSS 1990-1996. Futurologická spoločnosť na Slovensku, Bratislava

⁵²Petrášek, František (2008): Futurologická studia jako pramen informací pro formulaci politických problémů. In: Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2008): Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občianskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občianska futurologická spoločnosť, Praha, Petrášek, František (1989): Kde jsou základy prognostického umění? Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1987): Způsob myšlení a prognózování. Prognostika č.3 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1987): Je prognostika zvláštní profesí? Prognostika č.1 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejich akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, Petrášek, František (1969): Prognostika empirických věd. In: Sociologický časopis č. 2 / 1969

⁵³Petrášek, František (2009): Futurologická studia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha

Špecifickou charakteristikou OFS je jej občianskosť, ktorá umožnila spojiť odbornú diskusiu s občianskou angažovanosťou.

Medzinárodné kolokvium Koncipování budoucnosti v Evropě

OFS zorganizovala 13 ročníkov medzinárodného futurologického kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě, väčšinou v spolupráci s Vysokou školou ekonomickou v Prahe a v roku 2006 v spolupráci s Centrom pre ekonomické a sociálne stratégie Fakulty sociálnych vied Univerzity Karlovej v Prahe. Na kolokviu vystúpilo mnoho významných odborníkov z oblasti futurologie a prognózovania. Medzi nimi boli napr. Robert Jungk, Pentti Malaska, Bart van Steenberg, Mika Mannermaa, Peter C. Bishop, Peter H. Metler, Juha Kaskinen, Jan Waszkiewicz, Roman Galar, Tadeusz Zipser a ďalší.

Futurologická revue Dialógy s budoucnosti

Občianska futurologická spoločnosť vydávala časopis Dialógy s budoucnosti – Futurologická revue. Členom redakčnej rady tejto revue je napr. izraelský futuroológ Yehezkel Dror, fínsky futuroológ Pentti Malaska alebo ruský futuroológ Igor Bestužev-Lada.

Medziuniverzitné stredisko štúdií budúcnosti a futurologická knižnica OFS

V roku 1991 bolo založené Medziuniverzitné stredisko štúdií budúcnosti, ktoré viedol František Petrášek až do ukončenia jeho činnosti v roku 1997. Náplňou tohoto strediska bola organizácia spolupráce v oblasti futurologie medzi jednotlivými univerzitami v rámci Československa a neskoršie aj medzi univerzitami v Čechách a na Slovensku.

Spolu s týmto strediskom bola založená futurologická knižnica Občianskej futurologickej spoločnosti, kde bola sústredená literatúra z odboru futurologie plus študentské práce na tému budúcnosti. Stredisko a knižnica boli umiestnené v budove Vysokej školy ekonomickej na Černej ulici v Prahe.

Centrum ekonomických a sociálních strategií CESES

V roku 2000 bolo v Prahe pri Fakulte sociálních vied Univerzity Karlovej založené Centrum pre sociálne a ekonomické stratégie CESES. Riaditeľom CESES sa stal český sociológ a prognostik profesor Martin Potuček. CESES za dobu svojej existencie vydalo desiatky publikácií venovaných budúcnosti Českej republiky i budúcnosti všeobecne⁵⁴.

⁵⁴ Potuček, Martin a kol. (2001): Vize rozvoje České republiky do roku 2015. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Potuček, Martin a kol. (2002): Průvodce krajinou prirít pro Českou republiku. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Potuček, Martin a kol. (2003): Putování českou budoucností. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Gutenberg, Praha, Frič, Pavol a kolektiv (2003): Češi na cestě za svojí budoucností. Budoucnost a modernizace v postojích a očekávaních obyvatelstva. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství G plus G, Praha, Frič, Pavol a kolektiv (2004): Česká soda v Evropské unii. Scenáře strategického chování ČR v EU. Centrum pro sociální a ekonomické strategie CESES, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství G plus G, Praha, Potuček, Martin (editor) (2006): Manuál prognostických metod. Sociologické nakladatelství SLON, Potuček, Martin a kol. (2007): Strategické vládnutí a Česká republika. CESES FSV UK, Grada Publishing, a.s., Potuček, Martin, Musil, Jiří, Mašková, Miroslava (editoři) (2008): Strategické volby pro českou společnost. Teoretická východiska. Sociologické nakladatelství SLON, Praha, Praha, Frič, Pavol, Veselý, Arnošt (editoři) (2010): Riziková budoucnost: Devět scénářů vývoje české společnosti. Autoři scénářů: Miloš Balabán, Vladimír Benáček, Pavol Frič, Jitka Kloudová, Martin Nekola, Markéta Nekolová, František Ochrana, Martin Potuček, Antonín Rašek, Arnošt Veselý Praha: MATFYZPRESS vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Projekt Milénium

Od roku 1996 prebieha najväčší futurologický projekt sveta The Millennium Project, na ktorom sa zúčastňujú experti z Českej republiky a zo Slovenska v rámci Stredoeurópskeho uzlu tohto projektu. Vedúcim tohto uzlu je Pavel Nováček z Univerzity Palackého v Olomouci, ktorý je zároveň členom plánovacieho výboru tohto projektu. Pavel Nováček publikoval niekoľko desiatok knižných a časopiseckých publikácií futurologického charakteru a v rámci svetovej futurologickej komunity je považovaný za najuznávanejšieho experta na budúcnosť z Českej republiky.

Záver

Rozvoj futurologie a futurologického myslenia v Československu, napriek ideologickým obmedzeniam pred rokom 1989, položil základy pre využívanie poznatkov o budúcnosti v spoločnosti, v bežnom živote občana i v politickom rozhodovaní.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Aktuální problémy prognostiky. Seminář Praha 1988. Dům techniky ČSVTS. (Sborník referátu). Úvod František Petrášek. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1988
- Aktuální problémy prognostiky '90. Praha: Dům techniky ČSVTS, 1990
- Amara, Roy: Hľadanie vymedzenia a hraníc výskumu budúcnosti. In: Prognostické informácie č. 4/1986. Teoretické a metodologické problémy prognózovania (Zborník prekladov). Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, SAV, Bratislava, apríl 1985, 84str., str. 2-21
- Andersson, Jenny (2012): The Great Future Debate and the Struggle for the World. In: American Historical Review. Volume 117, Issue 5, 1 December 2012, Str. 1411–1430
- Andersson, Jenny, Rindzevičiūtė, Eglė (editors) (2015): The Struggle for the Long Term in Transnational Science and Politics. Forging the Future. Routledge, New York, London
- Baade, Fritz (1965): Ráj nebo zničení lidstva? Soutěženi k roku 2000. Nakladatelství politické literatury, Praha, 272 str.
- Baťa, Jan A. (1937): Budujme stát pro 40,000.000 lidí. Vydalo nakladatelství „Tisk“, Zlín, za redakce A. Cekoty k 1. máji 1937
- Bestuzhev-Lada, I. V. (1974): Forecasting the Way of Life of Society. The VIII World Congress of Sociology, Canada, Toronto, August 17-24, 1974. Soviet Sociological Association, Moscow, 16 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1973): Okno do budoucnosti. Mladá fronta, Praha, 1973, 182 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1986): Svet roku 2000. Smena, Bratislava, 1986, 176 str.
- Bestužev-Lada, I.V. (1987): Vyhľadávacie sociálne prognózovanie. Pravda, Bratislava, 1987, 224 str.
- Brockhaus, William L., Mickelson, John F. (1976): The Delphi Method and Its Application. A Bibliography. Industrial College of the Armed Forces, Washington, D.C. 20319, June 1976, 103 str.
- Budoucnost strojové civilizace. Vydal, předmluvou a doslovem opatřil Charles A. Beard. Symposion. Nákladem Ústředního dělnického knihkupectví a nakladatelství (Ant. Svěcený) v Praze II, Praha, 1933
- Dráb, Zdeněk, Petrášek, František, Žádný, Ivo (1977): Systémové pojetí prognostiky. Dům techniky ČSVTS Praha, Praha, 1977
- Dráb, Zdeněk a kol. (1981): Systémové prognózování. Sborník. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk a kol. (1982): Systémové prognózování II. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 98 str.
- Dráb, Zdeněk a kol. (1983): Systémové prognózování III. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 82 str.
- Dráb, Zdeněk (1984): Systémové prognózování IV. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 56 str.
- Dráb, Zdeněk (1985): Systémové prognózování V. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk (1986): Systémové prognózování VI. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha

- Dráb, Zdeněk a kol. (1986): Systémové prognózování MIM 86/87. Vybrané stati. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 104 str.
- Dráb, Zdeněk (1987): Systémové prognózování VII. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk (1988): Systémové prognózování VIII. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha
- Dráb, Zdeněk a kol. (1989): Systémové prognózování IX. Dum techniky ČSVTS Praha, Praha, 100 str.
- Dráb, Z., Řezníček, B., Vitek, M., Walló, V. (2003): K metodologii systémového prognózování (Stručná rekapitulace a historický exkurs). In: Obršálová, Ilona (editorka) (2003): Systémové prognózování. Sborník příspěvků z XXXV. vědecké konference Systémové inženýrství 2003. Pardubice 24.4.2003. Univerzita Pardubice, Pardubice, 248 str., str. 7-11
- Dráb, Zdeněk (2003): Předpovídání budoucnosti po česku. In: Obršálová, Ilona (editorka) (2003): Systémové prognózování. Sborník příspěvků z XXXV. vědecké konference Systémové inženýrství 2003. Pardubice 24.4.2003. Univerzita Pardubice, Pardubice, 248 str., str. 38-40
- Duffková, Jana (1988): Zkoumání budoucnosti. Kritická analýza nemarxistických koncepcí. Svoboda, Praha, 304 str.
- Duffková, Jana (2017): Futurologie. In: Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR, Hlavní editor Zdeněk R. Nešpor, 21. 12. 2017, <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Futurologie>
- Duffková, Jana (2017): Výzkum budoucnosti. In: Sociologická encyklopedie. Sociologický ústav AV ČR, Hlavní editor Zdeněk R. Nešpor, 21. 12. 2017, https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Vyzkum_budoucnosti
- Dvořák, Kamil, Rjabušin, Alexandr (1984): Prognostika v architektuře a urbanismu. SNTL, Praha, 105 str.
- Faifř, Vladimír, Gal, Fedor, Potůček, Martin, Zeman, Miloš (1981): Modelování společenských systémů metodou KPM. DÚ SPEV 901-505-04. Praha: Oddělení komplexního modelování. Sportpropag, 474 str.
- Faifř, Viadimír (1983): Přístup ke kvantifikaci nelineárních závislostí v metodě komplexního prognostického modelování. Kandidátska dizertační práce. Ústav výpočetní techniky Státní plánovací komise, Praha, srpen 1983, 83 str.
- Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potuček, Martin, Zeman, Miloš (1984): Forecasting Modelling by Means of the KPM method. In: World Futures. Journal of General Evolution. Volume 20, Issue 1 and 2, May 1984, str. 105-133
- Faifř, Vladimír, Gál, Fedor, Potůček, Martin, Zeman, Miloš (1986): Prognostické modelování metodou KPM. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 68-84
- Flechtheim, Ossip K. (1971): Futurologie. Der Kampf um die Zukunft. Verlag Wissenschaft und Politik, Koln,
- Flechtheim, Ossip K. (1972): Der Prager Fruhling und die Zukunft. Einleitung. In: Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Flechtheim, Ossip K. (1980): Der Kampf um die Zukunft. Grundlagen der Futurologie. J. H. W. Dietz Nacht Verlag, Bonn, Berlin
- Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevyrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Poznámka redaktora. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevyrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Prognóza a praxe. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-

- 504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1983): Zdroje, metodologické opodstatnění a funkce koncepce "sociálního intelektu". In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav, Zeman, Miloš (1983): Několik slov závěrem. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Flek, Miroslav (1988): Prognostický potenciál Vernadského učení o biosféře a noosféře. In: Prognostika č.5/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 48 str., str. 3-9gb
- Flek, Miroslav (2000): „Globální mozek“ jako vize a jako předmět zájmu věd o společnosti. In: Pohledy. Revue pro politiku, ekonomii, sociologii a historii. č. 2/2000, VIII. ročník, duben, str. 16-18
- F-Klubs. In: Futurum. Zeitschrift für Zukunftsforschung. Herausgegeben von Prof. Dr. Dr. Ossip K. Flechtheim. Band 1, Heft 2, 1968, Verlag Anton Hain KG, Meeisenheim an Glan, 1968
- Fourastié, Jean: 40 000 hodin. Mladá fronta, Praha 1969
- Frič, Pavol, Veselý, Arnošt (editori) (2010): Riziková budoucnost: Devět scénářů vývoje české společnosti. Autoři scénářů: Miloš Balabán, Vladimír Benáček, Pavol Frič, Jitka Kloudová, Martin Nekola, Markéta Nekolová, František Ochrana, Martin Potůček, Antonín Rašek, Arnošt Veselý Praha: MATFYZPRESS vydavatelství Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Praha
- Furnas, Clifford C. (1939): Příštích sto let pokroku ve vědě. Kvasnička a Hampl, Praha, 1939, 447 str.
- Furnas, Clifford C., Furnasová, S.M. (1939): Člověk musí jíst. Historie boju o lidskou potravu. Nakladatelství Orbis, Praha XII, 1939, 224 str.
- Gál, Fedor, Majtán, Michal, Alan, Josef (1976): Systémové prognózovanie. Acta Laboris. Zväzok 15. Podľa zahraničných prameňov spracovali Fedor Gál, Michal Majtán, Josef Alan. Československý výskumný ústav práce a sociálnych vecí, Bratislava, 1976, 149 str.
- Gál, Egon, Gál, Fedor (1983): Niektoré problémy modelovania sociálnych javov. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Gál, Fedor, Alan, Josef (1983): Budúcnosť vo svetle prognostiky alebo čo vieme a čo nevieme o budúcnosti. Smena, Bratislava, 1983, 150 str.
- Gál, Fedor a kolektív (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str.
- Gál, Fedor (1986): Prognózovanie rozvoja vedy. In: Gál, Fedor a kolektív (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 19-31
- Gál, Fedor, Frič, Pavol (1987): Problem Oriented Participative Forecasting: In: Theory and Practice. In: Futures. Volume 10, Issue 6, December 1987
- Gál, Fedor, Frič, Pavol (1989): Problémovo orientovaný participatívny prístup. In: Sociologický časopis č. 3/1989
- Gál, Fedor (1990): Možnosť a skutočnosť. Obzor, Bratislava, 1990, 192 str.
- Hendrych, Stanislav (1996): Pojednání o futurologii.
<http://www.hendrychst.cz/futurologie/co-je-futurologie.php>
- Hykisch, Anton (2001): Nebojme sa sveta. Sprievodca globálnym myslením. Lizard, Bratislava

- Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): *Mankind 2000*. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Kahn, Herman (1966): *Přemýšlení o nemyslitelném. Naše vojsko*, Praha
- Kabele, Jiří (2011): *Sportpropag – nepravděpodobné místo pro studium společnosti: Osobní pohled*. In: *Sociální studia* č. 1/2011. Katedra sociologie FSS MU, str. 17-35
- Klein, Ota (1966): *Vědeckotechnická revoluce a životní sloh (Několik myšlenek k problematice)*. In: *Sociologický časopis* č. 2 / 1966
- Klein, Ota (1969): *Krize emocionality*. In: *Sociologický časopis* č.2 / 1969
- Klein, Ota (1969): *Životní styl a moderní civilizace*. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota (1969): *Perspektiva vědecko-technické revoluce (Spoluautoři I.Dubská, B.Levčik a R.Richta)*. Referát pro první mezinárodní kongres o výskumu budoucnosti, který se konal v Oslo ve dnech 11.-16.září 1967. In: Klein, Ota (1969): *Životní styl a moderní civilizace*. Vydavatelství Symposium, Praha
- Klein, Ota, Zeleny, Jindrich (2011): *Dynamics of Change: Leadership, the Economy, Organizational Structure, and Society*. In: Farrel, R. Barry (editor) (2011): *Leadership in East European Communism, 1945-1970*. Aldine Transaction, New Brunswick, London, str. 199-223
- Klinec, Ivan (2011): *Úvod do futurologie a štúdií budúcnosti. Základy dlhodobého myslenia pre environmentálne vzdelávanie*. Nepublikovaný rukopis
- Klinec, Ivan (2015): *František Petrášek – člověk, pedagog, futurolog (1934-2014)*. In: *Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti* č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 2-6
- Klinec, Ivan (2015): *František Petrášek – vybraná bibliografie*. In: *Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti* č.1 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 8-14
- Kolektiv autoru (1982): *Prognóza základních tendencí reprodukčního procesu čs. Ekonomiky do roku 2000 (etapa 1981) I. Světové prognózy hospodářského a sociálního vývoje do roku 2000. Útvar vědeckých informací Ekonomického ústavu ČSAV, Praha 1, Praha, 1982, 193 str.*
- Kolektiv autoru (1982): *Prognóza základních tendencí reprodukčního procesu čs. Ekonomiky do roku 2000 (etapa 1981) III. Struktura a vědeckotechnický rozvoj. Útvar vědeckých informací Ekonomického ústavu ČSAV, Praha 1, Praha, 1982, 202 str.*
- Komárek, Valtr a kolektiv (1990): *Prognóza a program*. Academia, Praha, 320 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě. Upravený přepis zvukového záznamu z mezinárodního kolokvia pořádaného Občanskou futurologickou společností společně s Akademií J. A. Komenského ve dnech 6. a 7. května 1991 v Jílovišti u Prahy. Meziuniverzitní program studií budoucnosti Sdělení č. 1 / 1992, Středisko MPSB, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 1992, 54 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě '97. Designing the Future in Europe '97. Sborník příspěvku ze 4. mezinárodního kolokvia „Koncipování budoucnosti v Evropě '97 pořádaného Občanskou futurologickou společností za štědrého sponzorského příspěví Nadace Konráda Adenauera, Centra pro demokracii a svobodné podnikání a s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 16. - 20. června 1997 v Praze. Redaktor : František Petrášek. Občanská futurologická společnost, Praha, 1997, 120 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě '99. Designing the Future in Europe '99. Sborník příspěvku z 5. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě '99 pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 7. a 8. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková, Miluška Hlinovská. Občanská futurologická společnost, Praha, 1999, 74 str.
- Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvku z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Redaktor: František Petrášek. Editace: Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 132 str.

- Koncipování budoucnosti v Evropě 2003. Sborník příspěvku ze 7. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 8. až 10. září 2003 v Praze. Redakce sborníku: František Petrášek, Barbora Slintáková. Občanská futurologická společnost, Praha, 2004, ISBN 80-903440-0-3, 178 str.
- Kopeček, Lubomír (2017): Miloš Zeman: Příběh talentovaného pragmatika. Intelektuál válčí s intelektuály. Barrister a Principal, Brno, 226 str.
- Levčik, Bedřich, Klein, Ota (1968): Futurologický kongres v Oslo. In: Sociologický časopis č.2/1968
- Mumford, Lewis (1947): Technika a civilizace. Nakladatelství Práce, Praha
- Návrh stanov Futurologického klubu. In: Ekonom. Časopis studentu vysoké školy ekonomické v Praze č. 9/1968, leden 1968, str. 26
- Obršálová, Ilona (editorka) (2003): Systémové prognózování. Sborník příspěvků z XXXV. vědecké konference Systémové inženýrství 2003. Pardubice 24.4.2003. Univerzita Pardubice, Pardubice, 248 str.
- Opatrný, Vladimír (2013): Jak jsem s Milošem chtěl založit univerzitní městečko...Rozhovor s Vladimírom Opatrným. deník.cz, 8.3.2013
- Petrášek, František, Zeman, Miloš, Měkutová, Hermina (redaktoři) (1986): Aktuální problémy prognostiky. Zpracoval kolektiv auturu. Praha: Dum techniky ČSVTS
- Petrášek, František (1987): Je prognostika zvláštní profesí? In: Prognostika č.1 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 3-8
- Petrášek, František (1987): Zpusob myšlení a prognózování. In: Prognostika č.3 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 24-30
- Petrášek, František (1988): Co jsme slyšeli o budoucnosti... In: Prognostika č.4 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 38-42
- Petrášek, František (1989): Kde jsou základy prognostického umění? Prognostika č.6 / 1989 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 30-36
- Petrášek, František (1994): Základy hospodářské prognostiky. Část I. Vysoká škola ekonomická, Praha
- Petrášek, František (1995): Potřebujeme studia budoucnosti? In: Hospodářské noviny č. 166, 28. 8. 1995
- Petrášek, František (1997): Základy hospodářské prognostiky. Vysoká škola ekonomická, Praha
- Petrášek, František (1997): Hledání politických řešení globálního problému. In: Mezinárodní politika číslo 1 / 1997, ročník XXI, ISSN 0543-7962, str. 4-6
- Petrášek, František (1997): O naší občanské futurologické společnosti. In: Mezinárodní politika číslo 3 / 1997, ročník XXI, ISSN 0543-7962, str. 35-37
- Petrášek, František (2000): Východiska metodologie strategického výhledu. In: Sborník analytických studií Strategický program sociálního a ekonomického rozvoje České republiky. Rada vlády České republiky pro sociální a ekonomickou strategii. Praha, únor 2000, str. 7-27
- Petrášek, František (2001): Futures Studies in the Czech Republic. In: Nováky, Erzsébet, Varga, Viorica Ramba, Koszegi, Mária Kalas (editors) (2001): Futures Studies in the European Ex Socialist Countries. World Futures Studies Federation, UNESCO, Futures Studies Centre, Budapest University of Economic and Public Administration, Budapest, 2001, ISBN 963 503 263 3, 211 str., str. 44-57

- Petrášek, František (2002): O kulturním významu představ o budoucnosti. In: Koncipování budoucnosti v Evropě 2001. Sborník příspěvků z 6. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě pořádaného Občanskou futurologickou společností s podporou Vysoké školy ekonomické v Praze ve dnech 10. až 12. září 2001 v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha, 2002, ISBN 80-245-0298-4, 131 str., str. 28-35
- Petrášek, František (2003): Prognostická praxe v českých zemích před rokem 1989. Praha, říjen 2003, 33 str.
- Petrášek, František (2004): Forecasting and Decision - Making: a Permanent Problem. In: Potůček, Martin, Nováček, Pavel, Slintáková, Barbora (editors) (2004): The First Prague Workshop on Futures Studies Methodology. CESES FSV UK, Praha 2004, 127 str., str. 85-90
- Petrášek, František (2009): Futurologická studia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha
- Petrášek, František, Slintáková, Barbora, Klinec, Ivan (editoři) (2010): Koncipování budoucnosti v Evropě 2007. Sborník příspěvků z 9. mezinárodního kolokvia Koncipování budoucnosti v Evropě 2008 pořádaného Občanskou futurologickou společností ve dnech 1.-2. února 2008 v budově Vysoké školy ekonomické v Praze. Občanská futurologická společnost, Praha, 2010, ISBN 978-80-903440-1-3, 170 str.
- Petrášek, František (2010): Designing the Future in Europe: a story of one international colloquium. In: Kuklinski, Antoni, Muszynsky, Janisla, Roman, Grzegorz, Waskiewicz, Jan (Editors) (2010): Europa Quo Vadis? Wrocław: Lower Silesian Conference. Marshal's Office of Lower Silesia, Lower Silesian Foundation for Regional Development, Wrocław, Poland, 2010, ISBN 978-83-932287-0-6, 321 str., str. 193-202
- Petrášek, František (2010): Proslov k oslavě dvacátého výročí založení Občanské futurologické společnosti. Občanská futurologická společnost, Praha, 10. 12. 2010, 4 str.
- Petrášek, František (2013): O naši společnosti. Občanská futurologická společnost, Praha, 19. 1. 2013, 2 str.
- Petrášek, František, Soldát, Martin (2015): Dialog o transformaci s Františkem Petráškem. Rozhovor Martina Soldáta s Františkem Petráškem. Fenomén Transformace. Čtyřicáté deváté číslo šesti 9 / 2015. Revue Prostor, Přítomnost – společenská revue, Institut pro péči o kulturní a intelektuální dědictví o.s., str. 3-15
- Potůček, Martin(1980): Zobrazení cílu v modelech systémové dynamiky. In: Ekonomicko-matematický obzor č.16/1980, Československá akademie věd, Praha
- Potůček, Martin(1983): Dialog o zobrazení příčin a cílu v prognostickém modelování. In: Ekonomicko-matematický obzor č.1/1983, Československá akademie věd, Praha
- Potůček, Martin(1983): Lidské poznávání: sklon k odcizení. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Potůček, Martin(1988): A teleonomic explanatory scheme. In: World Futures. Journal of General Evolution, Volume 25, Issue 3 and 4, August 1988
- Potůček, Martin (2004): 3. Prognózování ve světě a u nás. Třetí lekce kurz Zkoumání budoucnosti České republiky. Přednáška v rámci kurzu Zkoumání budoucnosti, FSV UK Praha 2004/2005, ppt prezentácia
- Potůček, Martin(editor) (2006): Manuál prognostických metod. Sociologické nakladatelství SLON, Praha
- Potůček, Martin a kolektiv (2009): Poznávání budoucnosti jako výzva. Univerzita Karlova. Nakladatelství Karolinum, Praha
- Prognostické informácie č. 4/1986. Teoretické a metodologické problémy prognózovania (Zborník prekladov). Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, SAV, Bratislava, apríl 1985, 84 str.

- Prognostika č.1/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 50 str.
- Prognostika č.2/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 58 str.
- Prognostika č.3/1987. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, 60 str.
- Prognostika č.4/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 44 str.
- Prognostika č.5/1988. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, 48 str.
- Prognostika č.6/1989. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, 58 str.
- Prognostika č.7/1989. Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989
- Revoluce pro budoucnost. In: Ekonom. Časopis studentu vysoké školy ekonomické v Praze č. 9/1968, leden 1968, str. 25-26
- Richta, Radovan a kolektiv (1966): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1966): Povaha a souvislosti vědeckotechnické revoluce. In: Sociologický časopis č.2 / 1966
- Richta, Radovan a kolektiv (1967): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Nakladatelství Svoboda, Praha
- Richta, Radovan (1968): Vědeckotechnická revoluce a alternativy moderní civilizace. In: Sociologický časopis č.5 / 1968
- Richta, Radovan (1968): Za dr. Otou Kleinem. In: Sociologický časopis č. 6/1968, Ročník 4, str. 752
- Richta, Radovan a kolektiv (1969): Civilizace na rozcestí. Společenské a lidské souvislosti vědeckotechnické revoluce. Svoboda, Praha, 420 str.
- Richta, Radovan (1969): Civilization at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution. International Arts and Sciences Press, Prague
- Richta, Radovan, Klein, Ota, Levčík, Bedřich, Dubská, Irena (1969): The Prospective of the Scientific and Technological Revolution. In: Jungk, Robert, Galtung, Johan (editors) (1969): Mankind 2000. Institute Fur Zukunftsfragen, Vienna, Mankind 2000, London, International Peace Research Institute, Oslo, Universitetsforlaget, Oslo, Allen and Unwin, London
- Richta, Radovan, Šulc, Ota (1969): Forecasting and the scientific and technological revolution. In: In: International Social Science Journal. Futurology. UNESCO, Paris, Volume XXI, Number 4, 1969
- Richta, Radovan (Hrsg.) (1971): Richta-Report. Politische Ökonomie des 20. Jahrhunderts. Herausgegeben von Radovan Richta und Kollektiv. Marxismus-Bibliothek. Band 10. Makol Verlag, Frankfurt
- Richta, Radovan und Kollektiv (1972): Technischer Fortschritt und Industrielle Gesellschaft. Eingeleitet von Ossip K. Flechtheim. Makol Verlag, Frankfurt am Mein
- Richta, Radovan (1974): Scientific and Technological Revolution and Prospects of Social Development. VIII. World Congress of Sociology, Toronto, August 19th – 24th 1974, 40 str.

- Richta, Radovan (2017): *Civilisation at the Crossroads. Social and Human Implications of the Scientific and Technological Revolution*. Routledge, 372 str.
- Radovan Richta – Wikipedia, 24. 3. 2017
- Rocca, Gordon L. (1981): "A Second Party in Our Midst": The History of the Soviet Scientific Forecasting Association. In: *Social Studies of Science*. SAGE Publications, Ltd., London, UK, Beverly Hills, California, Volume 11, No.2, May 1981
- Sedlák, Jaromír, Šulc, Ota (1971): *Vznik buržoazní futurologie a její vliv v Československu*. Interní bulletin - Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV.. Sešit 7. Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV, Praha, 45 str.
- Sedlák, Jaromír, Šulc, Ota (1971): *Soudobá západní futurologie*. ÚVKŠČ, Praha, 16 str.
- Schermer, Jindřich (1968): *Prognostika. Věda. Plánování*. Svoboda, Praha
- Schmidt, Otto (1939): *Národy na rozcestí (Populační studie)*. Nakladatelství „Orbis“, Praha
- Schorcht, Josef (1980): *Nástup do další etapy prognózování rozvoje ČSSR s horizontem r. 2000*. In: *Trend*. č. 1/1980
- Sorokin, Pitrim A. (1948): *Krise našeho věku*. Tiskařské a vydavatelské družstvo československého obchodnictva v Praze, Praha
- Šulc, Ota (1968): *Futurologie. Přehled literatury a informací*. Státní knihovna ČSSR, Ústřední ekonomická knihovna v Praze 3, Praha 3, 34 str.
- Šulc, Oto (1968): *Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes. A Study in Social Technology*. Report 061-237-4571 Manchester Business School, University of Manchester, July 1968, 41 str.
- Šulc, Ota, Zeman, Miloš (1969): *Futurologický slovníček*. Praha: Státní knihovna ČSR, Ústřední ekonomická knihovna
- Šulc, Oto (1969): *A Methodological Approach to the Integration of Technological and Social Forecasts*. In: *Technological Forecasting 1/1969*, American Elsevier Publishing Company, Inc., New York, New York, 1969, str. 105-108
- Šulc, Oto (1969): *Interactions Between Technological and Social Changes. A forecasting model*. In: *Futures*, September 1969, str. 402-407
- Šulc, Ota (1969): *Předvídaní a společenské vědy*. In: *Sociologický časopis* č. 4/1969, Ročník 5, str. 414-417
- Šulc, Ota (1969): *Prognóza uzlových problémů československé vědy*. In: *Trend*. č. 1/1989
- Šulc, Ota (1970): *Problémy výzkumu budoucnosti. Názory na futurologii ve světě a u nás*. Praha: Institut poradenství při Čs. komitétu pro vědecké řízení
- Šulc, Ota (1970): *A Methodology of Forecasting the Interactions Between Technological and Social Changes*. In: *International Future Research Conference Committee (editor): Challenges from the Future. Proceedings of the International Future Research Conference. Volume 2*, Japan Society of Futurology. Kodansha, Tokyo, 1970, str. 159-164
- Šulc, Ota (1973): *Futures Research in Czechoslovakia*. In: *Futures*. Volume 5, Issue 6, December 1973
- Šulc, Ota (1973): *K možnostem prognostického přístupu při výzkumu socialistického způsobu života*. In: *Sociologický časopis* č. 6/1973, Ročník 9, str. 644-654
- Šulc, Ota (1974): *Expertní metody v prognostice*. UVTEI, Praha, 105 str.
- Šulc, Ota (1976): *Abeceda prognostiky*. SNTL, Praha
- Šulc, Ota (1977): *Methodology of forecasting complex development processes of the scientific and technological revolution*. Centre for the Study of Science, Technology, and Development, Council of Scientific and Industrial Research, New Delhi, 46 str.
- Šulc, Ota (1986): *Integration of scientific forecasts: Methodology for integration of scientific forecasts in the process of national science policy making*. In: *Technological Forecasting and Social Change*. Volume 30, Issue 3, November 1986
- Šulc, Ota (1987): *Prognostika od A do Z*. SNTL, Praha
- Šulc, Ota (1989): *Informace v prognostické činnosti*. UVTEI, Praha, 156 str.
- Šulc, Ota (1989): *Reflexe k X. světové konferenci WFSF v Pekingu*. In: *Prognostika* č.6 / 1989
Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro

- vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1989, str. 52-55
- Suša, Oleg, Šulc, Ota (1976): Ke kritice buržoazní futurologie. Interní bulletin - Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV. Šešit 44. Ústav pro filosofii a sociologii ČSAV, Praha, 108 str.
- Vasko, Tibor (editor) (1985): The Long-Wave Debate. Selected Papers from an IIASA International Meeting on Long-Term Fluctuations in Economic Growth: Their Causes and Consequences, Held in Weimar, GDR, June 10-14, 1985. IIASA International Institute for Applied Systems Analysis, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 450 str.
- Vasko, Tibor (1985): Preface. In: Vasko, Tibor (editor) (1985): The Long-Wave Debate. Selected Papers from an IIASA International Meeting on Long-Term Fluctuations in Economic Growth: Their Causes and Consequences, Held in Weimar, GDR, June 10-14, 1985. IIASA International Institute for Applied Systems Analysis, Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 450 str., str. V-XI
- Vasko, Tibor, Ayres, Robert U., Fontvieille, Louis (editors) (1990): Life Cycles and Long Waves. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 312 str.
- Vasko, Tibor, Ayres, Robert U. (1990): Introduction. In: Vasko, Tibor, Ayres, Robert U., Fontvieille, Louis (editors) (1990): Life Cycles and Long Waves. Springer-Verlag, Berlin, Heidelberg, New York, London, Paris, Tokyo, Hong Kong, 312 str., str. V-XI
- Vymezení vybraných prognostických pojmu (Pracovní pomůcka). Federální ministerstvo pro technický a investiční rozvoj, Praha, květen 1971, 34 str.
- Zeman, Miloš (1968): Futurologický sborník I. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha, listopad 1968, 186 str.
- Zeman, Miloš (1969): Futurologický sborník II. Futurologická společnost, Socialistická akademie, Praha
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie a filosofie. In: Filosofický časopis č. 4/1969, Ročník XVII, Filosofický ústav ČSAV, Praha, str. 522-532
- Zeman, Miloš (1969): Futurologie v přítomnosti. In: Sociologický časopis č.1/1969
- Zeman, Miloš (1969): Úloha vizí v politice. In: Reportér č. 4/1969, 30. ledna 1969
- Zeman, Miloš (1971): Futurology – Illusion or Reality ? In: Futures. March 1971, str. 6-10
- Zeman, Miloš (1974): Remarks on teratological forecasting models. In: Technological Forecasting and Social Change. Volume 6
- Zeman, Miloš (1983): Prognostika pro přítomnost. In: Flek, Miroslav (editor) (1983): Metodologické problémy společenskovedního výzkumu budoucnosti. Sborník statí. Studie k dílčímu úkolu SPEV 601-504-04 "Metody modelování vybraných odvětví nevýrobní sféry". Sportpropag. Oddělení komplexního modelování, Praha
- Zeman, Miloš (1986): Věda o předvídaní. In: Gál, Fedor a kolektiv (1986): Niektoré problémy prognózovania vedy. Zborník štúdií. Výpočtové stredisko SAV, Kabinet teórie vedy a prognóz, Bratislava, 228 str., str. 6-18
- Zeman, Miloš (1987): Paradigma prognostiky. In: Prognostika Prognostika č.2 / 1987 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1987, str. 32-35
- Zeman, Miloš (1988): Prognostika a problémy přestavby. In: Prognostika Prognostika č.5 / 1988 Studijní texty a aktuální informace pro potřeby odborné sekce prognostiky MV Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS Praha a pro účastníky jejích akcí. Odborná sekce pro prognostiku Komitétu pro vědecké řízení ČSVTS, Praha, 1988, str. 10-12
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Technický magazín č.8/1989, srpen 1989, str. 6-9
- Zeman, Miloš (1989): Prognostika a přestavba. In: Listy. Časopis československé socialistické opozice č.5/1989, říjen 1989, str. 37-39
- Zeman, Miloš (1990): Konec pseudoproblému. In: Národní hospodářství č. 7 / 1990, str. 32-34

- Zeman, Miloš (1992): Post-totalitarian transition: risk and opportunity. In: Futures. Volume 24, Issue 2, March 1992
- Zeman, Miloš, Bauer, Jan (1995): Zpověď bývalého prognostika. Dekon, Praha, ISBN 80-85814-23-4, 211 str.
- Zeman, Miloš (1998): Varovná prognostika. Kniha, ktorá v roku 1991 nevyšla. Horizont, Praha
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr, Jüngling, Petr (2001): Tak pravil Miloš Zeman aneb Prognostikovo pozdní odpoledne. Votobia, Praha, 2001, ISBN 80-7220.104-2, 139 str.
- Zeman, Miloš (2005): Jak jsem se mýlil v politice. Ottovo nakladatelství, Praha, 344 str.
- Zeman, Miloš, Žantovský, Petr (2012): Zpověď informovaného optimisty. Rozhovor s Petrem Žantovským. Nakladatelství Čas, ISBN 978-80-87470-85-5, 221 str.
- Zeman, Miloš: Úvod do výzkumu budoucnosti.

ADRESA AUTORA

Ing. Ivan KLINEC

Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika
e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.